

I sammanhang härmed få vi fästa uppmärksamheten på en liten billig skolkarta, äfven den i färgtryck, utmärkt redig och i bekvämt format, Imperialoktav, nemligen med quartbladskartor, men häftade vid midten af kartan. Den kostar endast 1 1/2 thaler. Titeln är: C. Adami's *Schul-Atlas* in 22 Karten. 2:e Auflage Berlin 1858.

Ett Supplement, *Zweyter Theil*, innehåller 12 specialkartor, i pris 1 1/6 Thaler, men rör mest Tyskland och är derföre utom Tysklands skolor föga behöfligt.

J. V. S.

10

17 ANGÅENDE TYDNINGEN AF VISSA STADGANDEN I REGERINGSFORMEN OCH SÄKERHETSAKTEN.

Litteraturblad n:o 7, juli 1861

Det lär icke fallit någon in att betvifla, det enligt Finlands gällande grundlagar nya skatter icke kunna påläggas eller bestående ökas utan ständernas vid allmän landtdag gjorda medgifvande; likaså att grundlag, de skilda ståndens privilegier, civil- och kriminallag öfverhufvud de lagar, i hvilkas stiftande riksdag deltagit, icke kunna ändras utan ständernas hörande och deras dertill i stadgad ordning gifna samtycke.

20

Häri, i sjelfbeskattning och deltagande i lagstiftningen sammanfattas Finska folkets konstitutionela berättiganden.

Likaså är det klart, att ingen annan form för dessa berättigandens utöfvande kan och får förefinnas, än de fyra ståndens i grundlagsenlig form utsedda deputerades sammanträdande till ordentlig landtdag.

Detta senare synes vara så enkelt, att man måste förvånas öfver enfalden i den juridiska grundlighet, som ännu uppsöker stadganden utom regeringsformen, och säkerhetsakten, för att bevisa, att så förhåller sig.

30

Att nemligen i sådan afsigt andraga, det 1660 års regeringsform, som genom den gällande af 1772 blifvit »återupplifvad», innehåller: att »när ärender af sådan vikt förekomma, att de ej af regeringen med riksens råd och kollegiernas mogna råd och betänkande kunna afhjelpas, då bör en fullkomlig riksdag föreskrifvas och samtliga riksens ständer sammankallas» — detta är att vilja komplettera den klara och bestämda lydelsen af den senare lagen med den obestämda föreskriften i en öfver hundra år äldre författning. Ty hvad är detta, som af regeringen med riksens råd o. s. v. icke kan »afhjelpas»? Ständernas berättiganden voro i sjelfva verket på den tid, då vilkoret för deras sammankallande i så sväfvande ord uttrycktes, hvarken genom lag eller häfd säkert bestämda. Ordalydelsen lägger det i regeringens hand att afgöra, när den anser ärendena vara af sådan vikt, att de icke kunna afhjelpas utan ständernas hörande. Men 1772 års regeringsform medger intet sådant. Den bestämmer, hvilka dessa ärenden äro, nemligen beskattning och lagstiftning. De kunna icke afhjelpas med riksens råd och kollegiernas betänkanden. För deras afhjelpande skall »fullkomlig» riksdag sammankallas. Detta är utan vidare klart. Den citerade strofen ur regeringsformen 1660 är med afseende härå numera fullkomligt betydelselös, och dess åberopande till styrka härför är juridiskt inskränkt. Den är också, såsom klarligen synes, numera ogiltig. Ty ständernas sammankallande beror icke deraf, om regeringen finner ärendena vara »af sådan vikt», att den anser ständerna böra höras,

40

50

utan enkelt deraf, om regeringen behöfver mera pengar, och om lagförändringar äro behöfliga.

Men i rättshistoriskt hänseende kan stadgandet visst vara upplysande. Så kallade Utskottsriksdagar, vid skilda tillfällen af olika sammansättning, äfvensom landskapsmöten hade tidigare varit vanliga. De hade intet stöd i lag. Men också de egentliga riksdagarnes sammansättning var icke af lag bestämd. Den ifrågavarande paragrafen afser sagde utskottsriksdagar, förbjuder dem för framtiden. Denna är dess tydliga mening. Man kan alltså säga: redan före 1660 insåg man dessa riksdagars olämplighet och vådor.¹ I 1772 års regeringsform ignoreras de helt och hållet. Ty hvad en riksdag betydde, dess sammansättning, valsättet, arbetsordningen var då mera fullkomligen bestämdt genom hela frihetstidens praxis. Det kunde icke mera komma i fråga att tala om någon »fullkomlig» riksdag. Riksdagen var riksdag utan vidare.

Men lika inskränkt som det är, att i sagde strof se ett lagstadgande af någon positiv betydelse för riksdagarnes, resp. våra Landtdagars beskaffenhet, lika absurdt är det, att i densamma läsa ett förbud för de skilda stånden att utse deputerade för det ena eller andra ärendet, må vara mer eller mindre viktigt, såframt blott dessa ärenden icke äro landtdagsärenden. Årligen kallar styrelsen medlemmar af de fyra stånden till bankrevisioner – att icke tala om markegångssättningen. Om nu Regeringen i stället att utnämna bankrevisorerna ville låta välja dem inom riksständen, lägger då verkligen 1660 års regeringsform ett lagligt hinder i vägen? Eller om kröningsdeputerades utseende skulle anses vara ett ärende »af sådan vigt», att det icke med riksens råd o. s. v. kan »afhjelpas» – vore det stridande mot någon grundlag, att hvarje stånd i en eller annan form valde sin deputerad – en eller flera?

Man säger oss kanske: dessa äro ärenden utan vigt. Det är likgiltigt, huru de deputerade utses. Bankrevisionen är dock en ganska vigtig sak. Det synes önskligt nog, att banken skulle komma under ständernas inseende, och revisorerna på landtdag utses. Men detta hörer icke hit. Hufvudsak är, att ärendenas vigt här är likgiltig. Frågan är blott om formens laglighet. Och det synes oss vara fullkomligt klart, att de fyra stånden äro oförhindrade, att med styrelsens goda minne, hvar för sig eller två eller tre eller alla fyra välja deputerade och låta dem sammanträda för att öfverlägga i hvilka ärenden som helst, och att de härvid kunna inrätta valen fullkomligt efter eget behag. Saken är, att de i sådant fall väl uppträda såsom stånd och korporationer², men *icke såsom rikstånd*. Riksstånd, rikets ständer, äro de endast och allenast genom sin representationsrätt på riksdag, såsom omfattande folkets representanter. Endast i denna egenskap ega de utöfva beskattningsrätten och deltaga i lagstiftningen.

Vi sade: öfverlägga i *hvilka ärenden som helst*. Vår åsigt är nemligen den afgjorda, att intet olagligt är deri, om t. ex. adeln genom sina capita eller genom valda deputerade eller in corpore sammanträder, för att öfverlägga angående t. ex. sjelfskrifvenhetens (den personliga representationsrättens) bibehållande eller upphörande, angående stängselförordningen, bränvinsbeskattningen o. s. v. Adeln är dertill af grundlagen lika oförhindrad som bondeståndet, som landets handlande eller handtverkare. Men adeln utgör dervid ett riksstånd lika litet som

¹ De äro äfven tidigare genom ständernas beslut förklarade obehöriga i beskattningsfrågor.

² Bönder och borgare äro stånd genom sitt yrke. Adeln och hvarje stifts presterskap äro korporationer, äfven presterskapet *in corpore*, såvida det åtnjuter gemensamma privilegier utom representationsrätten, har gemensam pensionskassa o. s. v.

handtverkarena.

Vidare är det fullkomligt lagligt, om resultatet af en sådan öfverläggning i en petition bringas till regeringens kännedom, en petition nemligen, att regeringen måtte föranleda den lagförändring, om behöfvet hvaraf man öfverenskommit. Om t. ex. ett stifts presterskap hos regeringen begär ändring af den ena eller andra punkten i Kyrkolagen, eller om utsedda deputerade af landets jordbrukare (må vara endast af bondeståndet) anhålla om jordskattens åsättande på uppgifna förändrade grunder, så står det regeringen fritt att på sådane uppmaningar fästa det afseende den anser dem förtjena, och att, om den anser de yrkade lagförändringarne tidsenliga och gagneliga, befordra dem till grundlagsenlig behandling. Skilnaden är i fråga om förfarandets laglighet ingen, antingen en sådan hemställan utgår från ett eller från flera stånd, om adel, presterskap, borgare och bönder derom förena sig, om ännu andra medborgareklasser tillkomma eller icke.

10

Det förstås naturligtvis, att i ett land, der associations och församlingsrätten icke är fri, dylika petitioners åstadkommande förutsätter styrelsens begifvande, såsnart de icke utgå från en lagligen konstituerad korporation eller samhällighet.¹ Men grundlagen lägger icke minsta hinder deremot. Och det är blott härom här är fråga.

20

I allt sådant handla nu, såsom sagdt, de petitionerande, må de vara hvilka som helst, icke såsom ett riksstånd, d. v. s. de föra talan endast på egna vägnar, icke såsom folkombud. Deras yttrade åsikter hafva ingen kraft och verkan att förändra bestående eller stifta ny lag, äfven om de af regeringen delas. De handla icke i egenskap af riksens ständer, resp. landtständer. Landtständerna existera endast på landtdagen, deremellan icke. Derföre äro och heta t. ex. de på landtdag församlade bönderna icke det hedervärda bondeståndets deputerade eller representeranter, utan hedervärda bondeståndet utan vidare. Bönderna i landet utgöra icke bondeståndet såsom riksstånd, icke heller är någon böndernas delegation ett riksstånd, den må vara sammansatt huru som helst, förutom böndernas delegerade på den i laglig form församlade landtdagen.

30

Vi skulle tro, att detta är så klart som något vara kan. Att trånga hjernor finnas, som icke förmå inse, att en offentlig person icke i alla sina handlingar har denna karakter, att ett folkombud är detta endast i den lagenliga utöfningen af sitt ombudskap, att deputerade af de fyra stånden äro landtständer, endast då de församlade på landtdag uppfylla sina åligganden såsom hela Finska folkets representeranter, – detta kunna vi icke hjälpa.

40

Om det politiskt kloka eller okloka i sammanträden och petitioner, sådane de ofvan omnämnts, tala vi icke.

Tillämpningen af det anförda behöfva vi föga göra. Om adel, presterskap, borgare, bönder kunna utan hinder af lag och författning för regeringen framlägga sina tankar i hvilka allmänna angelägenheter som helst, så kan också regeringen lika oförhindradt höra dem, påkalla deras yttrande. Rättmätigheten i en sådan åtgärd beror icke af, hvilka personer som höras, eller af samhällsklasserna, ur hvilka de kallas, eller af sättet för deras sammankallande, utan af den betydelse regeringen tillägger deras verksamhet. Att t. ex. anse vissa adelns utsedda eller

50

¹ D. v. s. Adeln, ett stifts presterskap, en stads borgerskap, bönderna i någon församling kunna vid sina sammanträden öfverlägga och besluta härom, men t. ex. för sammankallandet af hela landets presterskap, borgerskap o. s. v. fordras särskildt tillstånd.

valda eller utlottade medlemmar eller äfven familjernas till annat sammanträde än landtdag kallade capita utgöra ridderskapet och adeln såsom riksstånd, anse deras afgifna yttranden för ett riksstånds, sådant vore klarligen mot grundlagen stridande. Men obestridligt är, att regeringen utan hinder af lag kan höra dem och i öfrigt vid deras uttalade åsichter fästa den vikt, densamma för godt finner.

Men en sådan församling har en »representativ karakter»? Ja visst. Det är förunderligt, hvad menniskor, som sakna tankar, se för spöken i orden. Hvarje delegation representerar sina komittenter: de fyra ståndens representera bättre eller sämre dessa stånd. Men deras representanter representera icke utan vidare folket, äro icke folkombud. De kunna kanske ganska väl uttrycka folkets opinioner, men de representera icke dess berättigande och dess makt, om de icke på landtdag utöfva den härför föreskrifna verksamhet, hvars utöfning åter är bunden vid en bestämd laglig form.

Mången af bladets ärade läsare torde finna dessa reflexioner opåkalade. Vi få upplysa, att de från vår sida utgöra ett sjelfförsvar. Men härvid nödgas också vår upplysande förklaring stanna. Vi skrifu alltså icke, för att försvara den ena eller andra åtgärden; allt demonstrerande är i detta hänseende gagnlöst. Icke heller för att värfva anhängare för någon åsigt. Vi skrifu endast till vårt rättfärdigande inför de bladets läsare, som känna, hvar anfaller skett, och möjligen af den pretension, hvarmed detsamma uppträdt, låtit sitt bedömande förledas. Att vår bevisning aldrig, åtminstone icke i oförfalskad form kommer till de många läsares kunskap, för hvilka anfaller är skrifvet, derom förvissas oss de anfallandes kända praktik.

J. V. S.

30

18 ANGÅENDE ARTIKELN:¹ »FINSKA FÖRHÅLLANDEN OCH SVENSKA PRESSEN.»

Litteraturblad n:o 7, juli 1861

Denna artikel har uppväckt en storm af tidningsskrik, bördig som vanligt på missförstånd, vanställande, vrängsinnta tydningar och osanningar.

Det lönar icke mödan att spilla ord på dem, som ännu stafva på det för historiens begripande nödvändiga *a b c*, på dem, som icke förstå, att historien är nationernas och att likväl individerna hafva skuld.

Litteraturbladets läsare torde vara öfvertygade, att vi aldrig skulle kunna uppställa den förvända lära, att offentliga personers offentliga handlingar icke finge tadlas. Vi hafva äfven i den ifrågavarande artikeln, ehuru nog onödigtvis, uttryckligen med afseende på Svenska pressen medgifvit dess rätt att tadla det tadelvärda i våra Finska förhållanden. Likasålitet hafva vi velat bannlysa någon politisk sinnesstämning eller några yttringar deraf. Men blotta sinnesstämningar och fraser verka intet; och vanliga förhållandet är, att de, som hafva mesta förrådet häraf, äro personer, hvilka till allt annat äro odugliga, ur stånd att förvärfva sig en plats i samhället, på hvilken de kunna något positivt uträtta, saknande det medborgerliga anseende, som kunde skänka deras opinerande någon vikt, och sjelfva bevisande detta

¹ Se detta blad N:o 5.